

На кожному із етапів розвитку творчої активності студентів бажано створювати "ситуації успіху", завдяки яким кожен може відчувати радість досягнення успіху, усвідомлення своїх можливостей, віри у власні сили. Ситуація успіху має характер штучно створеної, адже педагог на деякий час посилює акцент на позитивних якостях праці студента, при цьому зовсім не зважає на недоліки.

Таким чином, запропоновані педагогічні умови та методи формування творчої активності студентів музичних закладів освіти в процесі інструментально-виконавської підготовки повною мірою сприятимуть розвитку даного феномену.

Використана література:

1. *Загвязинський В. І.* Педагогічна творчість учителя / В. І. Загвязинський // Педагогічна творчість і майстерність: хрестоматія / укл. Н. В. Гузій. – К. : ІЗМН, 2000. – 168 с
2. *Кондратенко Г. Г.* Формування творчої активності майбутніх вчителів музики в процесі їх професійної підготовки // Наукові записки Ніжинського державного педагогічного університету імені М. Гоголя. – Ніжин : ДПУ, 2003. – № 2. – С. 108-111.
3. *Лазарев М. О.* Основи педагогічної творчості: навчальний посібник для пед. ін-тів / Сумський держ. пед. ін-т ім. А. С. Макаренка. – Суми : ВВП "Мрія-1" – ЛТД, 1995. – 212 с.
4. *Сисоєва С. О.* Основи педагогічної творчості вчителя: навч. посіб. – К. : ІСДОУ, 1994. – 112 с.

Аннотація

В статті розглядаються: содержание понятия "творческая активность студентов", педагогические условия и методы формирования творческой активности будущих учителей музыки в процессе инструментально-исполнительской подготовки.

Annotation

In the article are discussed: essence of the concept "creative activity of students", pedagogical terms and methods of forming of creative activity of future music masters in the process of instrumental-carrying out preparation.

УДК 787.1:372.6

Проворова Є. М.

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ ДОШКІЛЬНИКІВ В ПРОЦЕСІ МУЗИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Кардинальні економічні, політичні, соціальні перетворення і процес глобалізації впливають на сучасного дошкільника і піддають його серйозним емоційним випробуванням, що або гальмує розвиток емоційної сфери дошкільника, або спотворює цей процес. Емоції відіграють важливу роль у житті дітей. Не кожна доросла людина здатна розібратися у всій гамі своїх переживань, а для дитини це завдання стає ще більш важким, бо вони не завжди розуміють свої емоційні стани, тим більше, їм важко усвідомити ті різноманітні переживання, які виникають у міру розширення їх зв'язку з зовнішнім світом.

Програмно-методичне забезпечення емоційного розвитку дошкільників відстає від потреб практики. Розвиток емоційної сфери дитини можливий на будь-якому етапі онтогенезу, але особливо актуально вирішення даної проблеми в період дошкільного віку, коли дитина має підготуватися до засвоєння нових вимог і правил, до входження в колектив однолітків. У цей період розвиток йде як ніколи бурхливо і стрімко. З цілком безпорадної, нічого не вмючої істоти, немовля перетворюється у відносно самостійну, активну особистість. Отримують певний розвиток усі сторони психіки дитини, тим самим закладається фундамент для подальшого зростання [2].

Дитина починає усвідомлювати своє "Я", свою активність, діяльність, починає об'єктивно себе оцінювати. Малюк навчається керувати своєю поведінкою і діяльністю, передбачити її результат і контролювати виконання. Ускладнюється емоційне життя дошкільника: збагачується зміст емоцій, формуються вищі почуття.

Дошкільник вчиться розуміти не тільки свої почуття, але і переживання інших людей. Він починає розрізняти емоційні стани за їх зовнішнім проявом, через міміку і пантоміміку. Розвитку емоційної сфери сприяють всі види діяльності дитини. Величезну роль у збагаченні емоційного досвіду дитини грає музика.

У дитини в процесі сприйняття музичних образів виникає почуття співпереживання, до якого вона у своєму повсякденному житті не піднімається і не зможе піднятися. Після завершення контакту з музичним твором, дитина повертається в зону своїх емоцій, але вже в якійсь мірі збагаченої. Ця особливість музики дає можливість дитині духовно заповнювати те, чого бракує їй в обмеженому просторі і часом житті, компенсувати за допомогою уяви задоволення безлічі потреб. Це було доведено в роботах науковців Н. Берхін, О. Радиної, О. Сохор та інших [5]. Отже, проблема розвитку емоційної сфери у дітей дошкільного віку не нова, але вона, як і раніше, актуальна.

За словами Л. Виготського, емоційний розвиток дітей - один з найважливіших напрямків професійної діяльності педагога. Емоції є "центральною ланкою" психічного життя людини. Емоційний розвиток - це

ряд взаємопов'язаних напрямків, кожний з яких має свої певні способи впливу на емоційну сферу та відповідно механізми включення емоцій. Власне емоційний розвиток включає: розвиток емоційного реагування; розвиток емоційної експресії; розвиток емпатії; формування уявлень про різноманіття людських емоцій; формування словника емоційної лексики [3].

Музика розширює "емоційне поле" людини, формує її емоційно-естетичний досвід, виховує емоційну культуру. Факт впливу музики на дитину фізіологічно – заспокійливий або збуджуючий (в залежності від її змісту) був доведений фізіологом В. Бехтеревим. Музична діяльність, в силу її емоційності, приваблива для дитини. Для успішного здійснення музичної діяльності, крім загальних здібностей, діти повинні володіти комплексом музичних здібностей, які об'єднуються в поняття музикальність [6]. Основою музичності є емоційна чуйність на музику. Емоційна чуйність – одна з найважливіших музичних здібностей. Психолог Б. Теплов стверджував, що ядро музикальності утворюють три музичні здібності: ладове почуття, музично-слухові уявлення та почуття ритму. Емоційна чуйність на музику проявляється в більшій мірі в двох здібностях: ладовому чутті (емоційний компонент слуху) та почутті ритму (емоційна здатність) [4].

Емоційна чуйність на музику у дітей дошкільного віку формується і розвивається в процесі слухання різних за емоційно-образним змістом творів.

Через інтонацію музика висловлює величезну палітру емоційно-сислового змісту, центром якого є людина та її навколишній світ. Видатний теоретик музикознавства Б. Асаф'єв, підкреслюючи зв'язок музики і мови, музичних і мовних інтонацій, вказував, що в музиці, як і в мові, завжди міститься певний тонус звучання, який він називав "промисловою почуття", "станом тонової напруги". Тому, розвиваючи у дітей здатність розрізняти емоційне забарвлення, виразність музичних інтонацій, корисно порівнювати їх з мовними: запитальними, стверджувальними, грізними і т.д. [1].

Щоб визначити "палітру" емоцій, які може випробувати дитина під час слухання музики, скористаємося класифікацією типів емоцій, запропонованою В.Холоповою, яка виділяє: емоції як фактор саморегуляції особистості; емоції як почуття життя; емоції захоплення майстерністю мистецтва; зображальні емоції в музиці, природні емоції музики [6].

По-перше, музичний репертуар може бути представлений мажорними творами як класичної, так і естрадної та дитячої музики. По-друге, процес слухання музики дозволяє дитині "проживати" власне емоційні переживання. У тому випадку, якщо зміст музичного твору близький до актуального емоційного досвіду дитини. По-третє, в процесі слухання музики виникають емоції захоплення майстерністю виконавця. Безперечно, діти повинні слухати музику тільки в гарному виконанні. Від хорошого, а тим більше віртуозного виконання дитина відчуває сильні емоції, які часто стають причиною виникнення інтересу до музики, бажання займатися музичною діяльністю. По-четверте, в процесі слухання музики дитина сприймає виражені в музиці емоції. Якщо педагог хоче представити дітям за допомогою музики той чи інший образ, то краще це зробити на прикладі програмних творів. Світова музична класика має цілий пласт так званої "дитячої музики" – творів, призначених для слухання і виконання дітьми, наприклад, цикл дитячих п'єс П. Чайковського, С. Прокоф'єва, Р. Шумана та ін. По-п'яте, в процесі слухання музики дитина сприймає природні емоції музики, тобто засоби художньої виразності. Сама природа музичного мистецтва є джерелом емоцій. І в першу чергу це стосується моторно-ритмічної сфери музики, яка більш помітно впливає на людські емоції. Чим стійкіше зв'язок дитини і музики, тим успішніше його емоційний розвиток.

Активна природа дитини знаходить вираження в рухових реакціях на музичний твір. Придумуючи рухи під музику, малюк конкретизує музичний образ, роблячи його зрозумілим в першу чергу самому собі. Рух стає для дитини засобом сприйняття музики, розуміння її характеру. Педагог пояснює дітям, що, вибираючи рух, перш за все, необхідно прислухатися до характеру музики. Для цього він повинен своїм виконанням ясно підкреслити зміну характеру музики, що передає різні образи, знайти виразні інтонації, виконавські фарби, що роблять образ доступним сприйняттю. У роботі з дітьми в процесі сприйняття музики можуть бути використані наступні види уподібнення музиці: моторно-руховий, тактильний, словесний, вокальний, мімічний, темброво-інструментальний, інтонаційний, колірний.

Щоб емоційно переживати музику, необхідно вміти диференційовано сприймати її звукову тканину. Це вміння розвивається шляхом проведення з дітьми найпростішого аналізу музичних творів, в яких їх увага звертається на засоби музичної виразності, характер мелодії. Характеристика емоційно-образного змісту музики є найбільш вразливим місцем у роботі з дошкільнятами. Їхні висловлювання про характер музичного твору, почуття, настрої, виражені в ньому, не відрізняються різноманітністю. Часто зустрічається в практиці поділ музики тільки на веселу і сумну, що примітивує та збіднює її сприйняття. Емоційна чуйність тісно пов'язана з попереднім слухацьким досвідом. Уміння сприймати твори музичного мистецтва, переживати його образно-емоційний зміст не може виникнути саме собою, цьому потрібно вчитися. Сприйняття музичного твору починається з почуття (оскільки сам образ є конкретно-чуттєвим), яке викликає емоційну чуйність. У цій чуйності дитини поєднується осмислення нескладного, зрозумілого йому змісту і радість – прояв емоції при сприйнятті цього змісту.

Шляхи розвитку емоційної сфери у дошкільнят різні. Необхідно продуманими методичними прийомами залучати дітей до безпосереднього вираження своїх емоцій, через слово, міміку, жести, пластику.

Використання педагогом різноманітних методів і форм організації музичної діяльності дітей, в ході якої будуть збагачуватися знання дітей про емоції, накопичуватися досвід сприйняття і виконання різних за характером музичних творів, досвід переживань різних емоційних станів, буде сприяти розвитку емоційної чуйності дошкільнят на музику. А емоційна чуйність на музику, пов'язана з розвитком емоційної чуйності і в житті, з вихованням таких якостей особистості, як доброта, вміння співчувати іншій людині.

Отже, вплив музики на найглибші шари емоцій, на душу незрівнянно складніший і сильніший, ніж інших видів мистецтв. Особливо велике значення музики для дошкільного періоду розвитку дитини, коли емоції є генетичними формами регуляції поведінки. Музика здатна чарівним чином допомогти у розвитку, розбудити почуття, забезпечити інтелектуальне зростання. За допомогою музики дитина емоційно і особистісно пізнає себе та інших людей; здійснює художнє пізнання навколишнього світу; реалізує творчий потенціал. Організація взаємодії дітей з мистецтвом допомагає дитині виражати свої емоції і почуття близькими йому засобами: звуками, фарбами, рухами, словом.

Особистий емоційний досвід, накопичений дитиною до кінця дошкільного віку, дозволяє йому переживати художні емоції і творчо інтерпретувати музичні твори. Глибина емоційного переживання виражається у дітей в здатності інтерпретувати не стільки образотворчий музичний ряд, скільки нюанси настроїв і характерів, виражених в музиці.

Використана література:

1. Асафьев Б. В. Избранные статьи о музыкальном просвещении и образовании. – Л. : Музыка, 1973. – 144 с.
2. Ветлугіна Н. А. Музичне виховання в дитячому садку. – М. : Просвещение, 1981. – 240 с.
3. Виготський А. С. Психологія мистецтва. – М., 1965. – 256 с.
4. Теплов Б. М. Психологія музичних здібностей. – М. : Наука, 2003. – 379 с.
5. Радинова О. П. Слухаємо музику. – М. : Просвещение, 1990. – 158 с.
6. Холопова В. Н. Музыкальные эмоции : пособие для музыкальных вузов и вузов искусств. – Москва, 2010. – 175 с.

Аннотація

В статті розглядається питання розвитку емоційної сфери дошкільників з допомогою використання педагогом різноманітних методів і форм організації музичної діяльності, накоплення досвіду сприйняття і виконання музичних творів, переживання різних емоційних станів.

Annotation

In the article the question of development of emotional sphere of preschool child is examined by means of the use of various methods and forms of organization of musical activity, accumulation of experience of perception and implementation of pieces of music, experiencing of the different emotional states a teacher.

УДК 793.31 (477)

Козинко Л. Л.

ТРАНСМІСІЯ ФОЛЬКЛОНИХ ТАНЦЮВАЛЬНИХ ТРАДИЦІЙ У ДІЯЛЬНОСТІ ПРОФЕСІЙНИХ КОЛЕКТИВІВ НАРОДНО-СЦЕНІЧНОГО ТАНЦЮ УКРАЇНИ

Становлення та подальший розвиток народно-сценічної хореографії на теренах України характеризується існуванням двох основних тенденцій: збереженням автентичної першооснови танцю та обробкою фольклорного танцю, наближенням його до академічного рівня. Яскравим представником та пропагандистом першого напрямку виступав В. Верховинець, що втілював свої ідеї у діяльності створеного ним 1930 року колективу "Жінхоранс". Крім того, він виступав як науковець, і у своєму дослідженні "Теорія українського народного танцю" [1] першим серед українських теоретиків танцю дав назву майже всім танцювальним рухам відповідно до їхнього характеру та внутрішнього змісту, описав танцювальні комбінації та декілька танців, дав детальні рекомендації щодо їхньої фіксації.

В. Верховинець у своїй діяльності прагнув до збереження фольклорно-етнографічного оригінального матеріалу, наголошував, що на сцену мають виноситись зразки рухів і танців у тому вигляді, у якому їх створив народ. Розглядав танець у тісному зв'язку з піснею та поділяв танці на дві групи: під пісню та під музику, хоч зазначав і існування третьої, що починається під пісню, а продовжується під музичний супровід. Принцип роботи В. Верховинця відповідає першому принципу обробки фольклорного матеріалу, хоча він не заперечував і другого, тобто дбайливої переробки першоджерела.

Основоположниками другого напрямку були П. Вірський та М. Болотов. За твердженням Г. Боримської: "Органічно поєднуючи елементи українського фольклору з класичним танцем, П. Вірський створив якісно нову танцювальну мову – лексику сучасної української народно-сценічної хореографії. У його творчості народна хореографія піднеслася до довершеності класичних зразків" [2, с. 53].

При постановці номерів П. Вірський вважав за необхідне наблизити народну хореографію до балетного мистецтва шляхом впровадження балетної драматургії, ускладнення танцювальної техніки